

Slovenski dom

Stev. 56

Z ilustrirano prilogo „Teden v slikah“

Leto II.

Italija nam nudi nove ugodnosti za trgovsko pogodbo z nami

Rim, 10. marca. o. Ker konec marca poteče začasni trgovski sporazum med Italijo in Jugoslavijo, sklenjen pred nedavnim v Rimu, mislijo odgovorni italijanski in jugoslovanski krogi na to, kako bi se vprašanje trgovine med obema sosedoma uredilo za trajnejše in pod večjimi ugodnostmi. Italijansko trgovsko ministrstvo je že izdelalo načrt za novo jugoslovansko-italijansko trgovsko pogodbo, ki naj bi veljala za dve leti. Za ta načrt je treba samo še pristanka naše države, potem pa bi se lahko takoj začela formalna pogajanja, ki bi bila hitro končana, ker se italijanski načrt ozira prav na vsa potrebna vprašanja. Ta pogajanja bi bila v Beogradu, kjer bi se pogodba tudi podpisala.

Glavna korist te pogodbe za Jugoslavijo bi bila v tem, da bi dobila za izvoz lesa in živine, torej obeh glavnih predmetov, ki smo jih izvažali v Italijo, iste ugodnosti, kakršne imata Avstrija in Madžarska od časa sankcij.

Poročilo belgrajskega »Jugoslovanskega kurirja«, ki ga prinaša iz italijanskih gospodarskih krogov, potrjuje vesti, da si Italijani res prizadevajo, da bi razširili podlago, na kateri se bo razvijala jugoslovansko-italijanska trgovina. Tak sporazum med Italijo in Jugoslavijo zelo podpira tudi češkoslovaška in baje tudi Francija, čeprav ni docela razumljivo, zakaj bi to delali prav ti dve državi.

Gotovo pa je, da pomenijo vesti o novi trgovski pogodbi med Jugoslavijo in Italijo prvi korak za nameravano tesnejše sodelovanje obeh sosednih držav, ki ga napovedujejo razni glasovi in izjave vodilnih politikov že dalje časa. Zdi se, da bo zблиževanje med Jugoslavijo in Italijo šlo po napovedani poti, to je, da bo trgovski sporazum privedel tla za politične razgovore in politično sodelovanje. S tem, da bi Italija pristala na take ugodnosti jugoslovanski zunanji trgovini, je videti, da se Italija zaveda potrebnosti in koristi sporazuma z Jugoslavijo. Ni pa dvoma, da bo ta ita-

lijanska pripravljenost našla močan odziv tudi v jugoslovanski javnosti, za katero predstavlja vprašanje izvoza živine in lesa v Italijo enega najvažnejših gospodarskih problemov.

Mussolini je odpotoval v Afriko

Rim, 9. marca. b. Predsednik ministrskega sveta Mussolini odhaja danes v Libijo, da se udeleži manevrov italijanskega brodograjskega letalstva v libijskih vodah v coni med Tobruko in Tripolisem. Mussolini bo 12. t. m. obiskal Tobruk. Pred svojim odhodom v Libijo je Mussolini sprejel poveljnike vojnih zborov in namestnika šefa generalnega štaba, ki so mu podali zahtevana poročila. Zanimivo je, da se italijanski manevri voj-

nega brodograjske vršijo vzporedno z angleškimi v Gibraltarju in da namerava Italija prirediti velike pomorske manevre ob Siciliji tedaj, ko bo Velika Britanija imela velike pomorske vaje na Malti.

To je prvič v zgodovini fašizma, da je Mussolini odpotoval iz mej Italije in pripisujejo njegovemu potovanju velik zunanje-politični pomen. Znano je, da vidijo Arabci v Mussoliniju svojega zaščitnika in zaveznika, ker so postali sovražni tako Franciji, ki pod sedanjo vlado z vsemi silami podpira in brani Jude, prav tako pa tudi Angliji, ki ne mara odnehati glede Judov v Palestini in je Arabce prevarila v svetovni vojni o samostojni arabski državi. Mussolini bo baje predsedoval v Gadamesu kongresu arabske nacionalistične mladine, kjer mu bodo izročili častno islamsko sabljo, največje mohamedansko odlikovanje.

Odgovor senatorja dr. Ploja predsedništvu kluba senatorjev JNS Še bom ostal podpredsednik senata

Beograd, 10. marca. m. Na pismo, ki ga je klub senatorjev JNS poslal 18. februarja letos senatorju dr. Ploju, ki je, kakor znano, izstopil iz JNS, je dr. Ploj odgovoril z naslednjim pismom:

»Gospod predsednik!

Sprejel sem vaše pismo z dne 19. febr. t. l., v katerem me obveščate, da z ozirom na to, ker nisem več član JNS, ne uživam več zaupanja kluba, kateremu stojite vi na čelu, ter se mi sugeriira naj podam ostavko na položaj podpredsed-

nika senata. Obžalujem, da v tem primeru vaše sugestije o položajni ostavke na položaj podpredsednika senata ne morem sprejeti in to iz naslednjih razlogov:

Predsednik ne drži trditve iz vašega omenjenega pisma, da me je klub senatorjev JNS izvolil na položaj podpredsednika senata, ker po predpisih zakona o poslovnem redu v senatu, predsedništva senata ne volijo klubi, temveč sam senat s tajnim glasovanjem. Če bi klub senatorjev JNS bil številčno tako močan, da bi mene izvolil za svojega kandidata, za podpredsednika senata, tedaj bi moralo kot posledica nastopiti tudi to, da bi tudi vsi ostali kandidati predsedništva senata morali biti z menoj izvoljeni. Toda, kakor vem, to ni bil slučaj ter so kandidati delovnega kluba z občutno razliko v glasovih dobili vsa ostala mesta v predsedništvu. Predsedništvo senata po predpisih zakona o poslovnem redu in po določenih parlamentarnih tradicijah ne predstavljam doletne svoje politične grupacije ali kluba, temveč samo ves senat. Koliko glasov je dobil od posameznih klubov in skupin posamezen kandidat za predsednika senata, je nemogoče ugotoviti z ozirom na absolutno tajnost teh volitev. Samo dejstvo, da je moja kandidatura uspela na škodo protikandidata iz močnejšega senatskega kluba, mi daje pravico verovati, da so za mojo kandidaturu glasovali senatorji vseh političnih grupacij v senatu. Zaradi tega v nobenem primeru ne morem držati trditve iz vašega pisma, da sem zavezan položaj izključno z glasovi kluba senatorjev, kateremu stojite vi sedaj na čelu.

Izkoriščajoč to priliko, vas obveščam tudi še o drugem dejstvu, da je na seji kluba senatorjev JNS, ki je bil takoj po izvolitvi predsedništva senata, bilo poudarjeno stališče, da je moja izvolitev stvar osebnega zaupanja in da zaradi tega morem obdržati položaj podpredsednika senata, kar odgovarja pravilnemu stanju stvari.

Ko vam to sporočam, smatram, da ne obstajajo nikakršni, niti zakonski, niti moralni, pa tudi ne parlamentarni razlogi, ki bi me vodili k temu, da bi svoj sklep spremenil ter mi je zaradi tega čast obvestiti vas, gospod predsednik, da ostavke na položaj podpredsednika senata ne mislim podati. — Dr. Ploj.

Jeza in nevolja senatorjev JNS zaradi izstopa dr. Ploja iz nacionalne stranke je še večja, prav zaradi tega, ker število senatorjev JNS postaja dan za dnem manjše.

Jugoslovansko-bolgarske manifestacije

Sofija, 10. marca. V veliki dvorani kina »Slavjanska beseda« je bil kongres zveze bolgarsko-jugoslovanskih društev na Bolgarskem. Svečani otvoritvi kongresa je prisostvovalo veliko število izbrane občinstva, med njimi bivši ministrski predsednik general Zlatev, bivši minister Zaharijev, general Zaimov in druge ugledne osebnosti. Kongres je otvoril predsednik bolgarsko-jugoslovanskih društev v Sofiji, bivši pooblaščen minister Dimo Kazašov, ki je v svojem govoru razvil idejo jugoslovansko-bolgarskega zblizanja in omenil vse stopnje do njene končne ostvartve. Nato je Kazašov navajal dejanske sadove zbliznevalne politike in je zahteval bodočo pot te politike v korist in napredek bratskih narodov in za okrepitev miru na Balkanu. Prisotni so njegova izvajanja sprejeli z močnim ploskanjem. Nato je sledil koncert jugoslovanske glasbe. Znani bolgarski kritik Kaburov je imel uvodno besedo o jugoslovanski glasbi. Nato pa so posamezne točke koncerta izvajali člani sofijske opere in pevskega društva »Kavale«. Na sporedu so bile skladbe Davorina Jenka, Slavenskega, Biniškega, Gotoveca in Miloja Milojevića. Občinstvo je nagradilo posamezne točke z živahnim ploskanjem. Kongresa in koncerta jugoslovanske glasbe so se udeležili tudi jugoslovanski poslanik v Sofiji Jurišič z osebjem poslaništva in vojaški ataše generalštabni polkovnik Jovan Sokolovič.

Naročajte Slovenski dom!

Poročila z bojišč pred Madridom

Salamanca, 10. marca. AA. Uradno poročilo nacionalističnega generalnega štaba se glasi: Na vseh frontah je včeraj prišlo do streljanja. Na asturski fronti je bil z lahko odbit sovražni napad pri Escamleru. Na fronti avilske divizije ni bilo ničesar novega. Na fronti divizije Sorija na odseku pri Sigüenci so nacionalistične čete zlomile prve vrste nasprotnikov in zavzele postojanke nad Almadronesom in Alaminom. Sovražniku smo napravili hudo škodo, zaplenili 5 strojnic in mnogo vojnega materiala. Na fronti pred Madridom je vladalo precejšnje zatišje.

Nacionalistična radijska postaja objavlja iz Salamance uradno poročilo, v katerem pravi, da so v zadnjih dneh nacionalisti napredovali na odseku pri Jarami. Radijska postaja v Teuanu pa poroča, da je bil v Albaceti ustrelen neki madžarski major, poveljnik oddelka mednarodne brigade, v trenutku ko je hotel pobeigniti.

Havas: General Queippo de Llano je objavil po radiju naslednje: Naše čete so na odseku Sigüencie začele z ofenzivo in zavzele več postojank kot so Cemada, Almadrones, Castelpin in Maranon. Torej se lahko reče, da so bile prve vrste sovražnikov popolnoma prebite. Naše čete pa še napredujejo. Ker se bitka nadaljuje, podrobnosti še niso znane.

Poneverbe komunističnega voditelja

Pariz, 10. marca. o. Matin poroča, da je znani nemški komunistični voditelj Jud Willy Münzenberg, ki je pobegnil iz Nemčije v Pariz in od tam vodil poskuse za komunistično propagando v Nemčiji, pretrgal svoje zveze z Moskvo. Januarja t. l. ga je Kominternica poklicala v Moskvo, ker so ga osumili, da je nasprotnik Stalina in da družba, v kateri v Parizu živi, ni dostojna komunističnega voditelja. Kominternica ga je po zaslišanju v Moskvi odstavila z njegovega mesta. Pač pa so mu dovolili, da se vrne v inozemstvo, ker je v Parizu razpolagal z velikimi bančnimi nakazili, ki jih je Kominternica poslala na njegovo ime in so bila zaradi tega neprenosna na drugo osebo brez Münzenbergovega privolenja. V Moskvi je obljubil, da bo prenesel ta nakazila na svojega naslednika, toda, ko je bil v Parizu, se je skesal. Tako je bila Kominternica prisiljena, da se znova pogaja z njim, ker se je šlo za tako ogromne denarne vsote, da bi jih Kominternica težko pogrešala. Prisiljena je bila, da sklene s podjetnim Judom sporazum, po katerem bo Münzenberg dobival od Kominternice 200.000 frankov letne rente. On se je pa zavezal, da ne bo odkril ničesar, kar ve o delovanju Kominternice in da ne bo nobene komunistične osebnosti javno napadel. Torej pomeni, kakor kaže ta zgodba, tudi pri komunistih — molk zlato.

Finančni odbor končal delo

Beograd, 10. marca. m. Finančni odbor narodne skupščine je sinoči precej pozno ponoči končal svoje delo. Sedaj je predložil svoje poročilo o amandmanih plenumu narodne skupščine. Večina finančnega odbora je vse te amandmane sprejela tako, kakor so bili predloženi. K razpravi o dopolnilnih in spremenljivih predlogih je še dosedaj prijavilo nad sto govornikov. Kaže, da bo razprava trajala ves dan in po potrebi še tudi vso noč.

Liberalizem zaveznik komunizma

Lizbona, 8. marca. AA. (DNB) Portugalski episkopat je s kardinalom-nadškofom lizbonskim na čelu poslal postno poslanico, v kateri pravi med drugim: Komunizem je rušilec vsake civilizacije, svetovna revolucija, po kateri težijo, da pomeni popolno uničenje krščanske cerkve. Zato za kristjane ni srednje poti med obema svetovnimi nazoroma. Dalje pravi poslanica, da so boljševiki na Španskem doslej ubili 11 škofov in 6000 duhovnikov. Pastirsko pismo obtožuje v zvezi s tem tudi liberalizem, češ da pripravlja pot boljševiški kaosu.

Odmevi madžarske zarote

Budimpešta, 10. marca. o. Zaradi dogodkov preteklega tedna, iz katerih je razvidno, da so desničarski krogi pripravljali fašistično revolucijo na Madžarskem, je vlada izdala stroge varnostne odredbe. Vsa oblastva so dobila povelje, da z vsemi sredstvi brezpogojno vzdržujejo red in mir ter takoj zapro vsakogar, ki poziva na spremembo sedanjega reda. Upokojila je celo vrsto upravnih uradnikov, vojaških ter policijskih dostojanstvenikov. Uradno poročilo ni moglo odstraniti zmede, ki vlada v madžarski javnosti. Vzlic naporom vladnih krogov odklanja večina brezpomembne izjave, ki jih je dal predsednik vlade Daranyi 4. marca. Tako trdi neki list, da bi morali vsi zadevi iz zunanje-političnih razlogov predložiti javnosti. Vzlic pomirjajočemu stališču pristojnih oblastev, bi javnost morala zvedeti, kakšna je nevarnost, ki jo je vlada odstranila. Obramba dežele pred prevratom, ki so ga organizirali v tujini, ni samo madžarska, temveč tudi evropska zadeva. Daranyi torej lahko računa na podporo vsega madžarskega naroda in vseh civiliziranih evropskih ljudstev.

Nemško trgovski odposlanstvo v Rimu je sprejel glavni tajnik fašistične stanke Starace.

Vesti 10. marca

Romunski zun. minister Antonescu bo odpotoval v Ankaru 15. marca na nova romunko-turška pogajanja.

Potopil se je blizu Kanarskih otokov španski rdeči parnik »Mar Cambrako«, tisti, ki je ob proglasitvi ameriške nevtralnosti tekmoval z newyorškimi carinskimi ladjami, ki so ga lovile, ko je peljal zadnja ameriška letala za Španijo.

Sole Adolfa Hitlerja v duhu starih vitezov, bodo začeli urejati po vsej Nemčiji za vzgojo narodno socialističnih voditeljev.

Svetovna razstava 1939 bo v Newyorku in se posamezne države že priključajo. Tako je prijavila svojo udeležbo včeraj italijanska vlada.

Nov komisar za Gdansk profesor Burchardt je prišel v Varšavo na uradni obisk poljski vladi.

O dopolnitvi nemške kazenske zakonodaje in končni ureditvi kazenskega zakonika je razpravljala na včerajšnji popoldanski seji nemška vlada.

Veliki potres v Ameriki je prizadel tudi mestu Cincinnati in Columbus v državi Ohio ter več manjših krajev.

Švedski zunanji minister Sandler bo obiskal v bližnji prihodnosti prestolice baltičskih držav ter Moskvo in Varšavo.

V Palestino se je izselilo lansko leto 9000 nemških Judov. V celoti je iz Nemčije odpotovalo 34.000 Judov, da osrečijo razne druge pokrajine sveta.

Letalska pogajanja med ČSR in Nemčijo, in sicer strokovnega značaja, se pričnejo te dni v Berlinu, kamor je češkoslovaško odposlanstvo že prispelo.

Novi poljski narodni praznik bo odslej 11. novembra. Ta dan je Poljska že od nekdaj praznovala tako, zdaj pa je vlada pripravila poseben zakon o praznovanju.

Predsednik angleške vlade Baldwin bo baje odstopil takoj po kronanju kralja Jurija VI., nakar bo imenovan za člana gosposke zbornice.

Misel skandinavske vzajemnosti, zlasti gosposdarske, je zavrnil predsednik danske vlade Stauning v nekem predavanju pred švedskimi visokosolci, češ da te države ne morejo gosposdarsko sodelovati, ker si konkurirajo z nekaterimi izvoznimi predmeti.

Pogreb dveh članov »Železne garde«, ki sta padla med četami generala Franca, je povzročil v Bukarešti, kakor znano, precejšen diplomatski incident, ker so se nekateri inozemski poslaniki tega pogreba udeležili. O tem incidentu je sinoči dal izjavo v romunski zbornici zun. minister Antonescu.

Vaje angleškega vojnega brodograjskega bodo začele prihodnji teden na Atlantskem morju, ker se je zdaj zbralo vse atlantsko in sredozemsko angleško brodograjsko v Gibraltarju.

Nemški poslanik v Londonu Ribbentrop se je vrnil na svoje službeno mesto, iz česar je razvidno, da so bile vse govorce o tem, da bo preostavljen, brez pomena in izmišljene.

Holandske bojne ladje odplujejo v španske vode za obrambo holandskih trgovskih ladij, ki z vso paro vozijo v obo Španiji orožje.

Trgovsko zvezo med Turčijo in Egiptom bodo v kratkem podpisali v Ankari, nakar se bodo pričela podobna pogajanja z Perzijo.

Govor o svetovnem oboroževanju, v vojaških pripravah Anglije in o angleški zunanji politiki, ki bo ostala taka, kakršna je bila, je imel angleški zun. minister Eden v škotskem mestu Aberdeenu.

Italijanske izgube v Abesiniji znašajo po uradnem poročilu v letošnjem februarju 74 vojakov. Od začetka abesinske vojne pa do danes je padlo v celoti 3571 vojakov ter okrog 1000 delavcev od 130.000, ki jih ima Italija v Abesiniji.

Spopadi med policijo in delavstvom v francoskem Tunisu se nadaljujejo. Ob pogrebu prejšnjih žrtev pride do novih nemirov in do novih žrtev.

Japonski zastopnik pri kronanju angleškega kralja bo princ Čičibu, ki mora že 18. marca odpotovati iz Japonske, da pride pravočasno v London. Princ bo nesel darila japonskega cesarja za angleškega vladarja.

Špionaze so obdolžile sovjetske oblasti nekega japonskega diplomata, češ da je sodeloval s trockisti.

Švica zahteva od Nemčije pismo jamstvo, da bo Nemčija spoštovala njeno nevtralnost, za kar zahteva Nemčija, da se Švica odreče ZN in se priključi nemški protiboljševiški zvezi.

Za tri in pol milijona zlata v palicah so ukradli na postaji v Marseilleu. Zlato je bilo menda špansko in namenjeno za plačila v Belgiji.

Umrli je general Plastiras, znani voditelj grške vojske, ki je bil močno jetičen, šesti grški državnik v zadnjih dveh letih, ki ga je smrt pobrala kar nepričakovano.

Zadnji častnik papeževе vojske, ki jo je papež imel preden mu je Italija vzela Rim, je umrl v starosti 102 let. To je grof Louis de Courten.

Nove nemške znamke s sliko Hitlerja bo za njegov rojstni dan izdala nemška državna pošta.

Dinamični napad na jetišnico v Katovicah so poskusili v nedeljo zjutraj poljski komunisti, ki jih v tamošnjih rudnikih precej.

Vremensko poročilo

(Po stanju danes zjutraj.)

Rateče: +1, dežuje, 30 cm južnega snega. Planica-Slatina: +1, 40 cm južnega snega, mala in srednja skakalnica uporabni. Tamar: oblačno, južen sneg. Kranjska gora: +1, barometer se dviga, dežuje, 20 cm južnega snega. Vrsič-Krnica: sneži, 150 cm južnega snega. Pokljica: 0, sneži, 80 cm snega, mala in srednja skakalnica uporabni. Komna: —4, 230 cm osrenjenega snega. Kravavec: +1, megleno, 60 cm južnega snega.

Gospodarstvo JNS na magistratu

Nekaj dejstev iz govora župana dr. Adlešiča

Pred kratkim je bil občni zbor krajevne organizacije JRZ za kolodvorski okraj v dvorani Rokodelskega doma. Obiskani so bili kljub slabemu vremenu odlično in zborovalci so napolnili dvorano do zadnjega kota. Zborovanje je vodil predsednik Jože Musar.

Po izvolitvi novega odbora je povzel besedo župan dr. Juro Adlešič in izjavil v glavnem sledeče:

Mnogi so spočetka dvomili o našem delu. Z nezaupanjem so gledali na nas, češ, da se bo sedaj nadaljevala strankarska politika prejšnjih let, pri kateri so se samo izmenjale osebe. Toda zmotili so se in danes priznavajo celo najhujši nasprotniki, da delamo v vseh javnih zastopih nepristransko, pošteno, vestno in iniciativno; dočim je prejšnji režim teptal zakone, rušil avtoriteto zakona in povzročal mržnjo do oblasti, pridobiva sedanji režim spoštovanje zakona in oblasti in gradi prave temelje državi. Baš zato pristopajo k nam tudi novi prijatelji, ki so prej stali ob strani strankarskega življenja.

Gorje stranki, ki služi zgolj interesom oseb ali politične skupine! To smo imeli priliko opazovati zadnji čas pri drugih strankah. Zato so tako hitro propadle. Nam ni potreba pridobivati prijateljev z mamonom. Moč naše stranke bazira na čistosti načel in čistem in nesebičnem delu za narod. Zato ima stranka še veliko bodočnost pred seboj.

„Slovenska beseda“

Ce se ozremo na ljubljanske razmere na magistratu, moramo povedati, da smo pred letom s strahom gledali na delo, ki nas je čakalo. Razmere v ljubljanski občini so bile obupne! V zadnjem času je izšel v Ljubljani neki list z nazivom »Slovenska beseda«. Dr. Puc, bivši župan, je zapisal v uvodniku: »Prav tako si nismo znali ustvariti načrta za naše gospodarstvo. Namesto, da bi v dobri konjunkturi ustvarili rezerve za slabe čase, smo razsipali denar, kakor bi ne bilo jutrišnjega dne«. Se v nobenih memoarih nisem bral tako odkritih priznanj. Ljubljana ima danes 200 milijonov svojih dolgoletov. A kaj so napravili s temi ogromnimi milijoni? Za ta znesek bi imeli lahko danes poleg drugih naprav tudi krasne socialne ustanove! »Razsipali smo denar, kakor da bi ne bilo jutrišnjega dne«. Ta »jutri« je danes bridko okušan, ko moramo plačevati visoke mestne doklade! In okuša ga bo še prihodnja in še njej sledeča generacija, kajti dolgovi so deloma sklenjeni na 50 let! Ljubljana je po zaslugah prejšnje uprave najbolj zadolženo mesto v Jugoslaviji.

Mi radi očitamo jugu, da je zapravljiv, toda Belgrad na pr. še daleč ni tako zadolžen kot Ljubljana. Bili bi lahko veseli, če bi bilo finančno stanje v Ljubljani takšno, kot je v Zagrebu. Toda stanje smo imeli gospodarje, ki se danes trkajo na

prsi in skesano priznavajo: »Razsipali smo denar, kakor da bi ne bilo jutrišnjega dne... Vsako leto je šlo nad 66.000 Din za kopanje revnih otrok, ki pa se sploh niso kopali. Delavska zavarovalnica izkazuje 9 milijonov primanjkljaja! Razpisali so 6% gradbeno in investicijsko posojilo, a v blagajno tramvaja je prišlo mesto 100 le 75%, drugo je bila takozvana »kurzna razlika«. Koliko mestne imovine so razmetali med privilegirana društva, koliko terjatev, taks, so takim društvom odpisali na škodo mestnih financ. Koliko so zapravili na mestnem liceju, Mladiki, pogrebem zavodu itd. itd. »Razsipali smo denar...«

Druga številka »Slovenske besede« je prinesla neko poročilo o računskem zaključku mestne občine do 1. aprila 1935. Poročilo je prikrojeno posebnim ciljem za tiste, ki ne znajo brati in ne poznajo pravega stanja. Poročilo, ki je prišlo najbrž iz iste ga vira, trdi, da so znašali proračunski presežki, katere je sprejela sedanja občinska uprava od prejšnje 1.748.121 Din. V resnici pa so znašali dne 31. marca 1935 le 988.143 Din. Pa ta saldo ne pomeni pravega presežka, ker se bo računski zaključek za l. 1935-36 končal z znatnim deficitom.

Dalje pravi poročilo, da je prejela sedanja občinska uprava od prejšnje izven proračuna in tekočih sredstev »pokrite izdatke« v znesku 1.971.150 Din. Za vsakega, ki razume čitati, je jasno, da tega denarja ni bilo in ga sedanja uprava ni prejela kot aktivum, ker je bil to izdatek, ki ga je prejšnja uprava že sama porabila. Zato ne more biti govora o kakem aktivnem saldu od 3.755.272 Din, katerega naj bi bila prejela sedanja občinska uprava.

Isto velja tudi glede naložbe pri Mestni hranilnici v znesku 3.285.986 Din. Te naložbe so bile v Mestni hranilnici, pa so že za časa prejšnje občinske uprave zamrzile in ni mogla ne prejšnja in ne more ne sedanja občinska uprava z njimi razpolagati. Pa tudi ne sme razpolagati, ker so to različne naložbe, določene v različne svrhe na pr. za mestno ubožnico, za pokojninski sklad mestnih podjetij, sklad meščanske imovine, sklad Mestne delavske zavarovalnice itd., kar tudi članek previdno zamoči, da bi napravil videz, kot da je to aktivna imovina na razpolago sedanji občinski upravi.

Tako poroča »Slovenska beseda« popolnoma napache in neresnične podatke o finančnem stanju, samo da bi zavajala čitatelje v zmožo in prikazala prejšnjo občinsko upravo v drugi luči, kakor se je resnično nahajala.

Toda kakršni so bili prejšnji gospodje na mestnem magistratu v svojem gospodarstvu, taki so tudi sedaj v svojih poročilih.

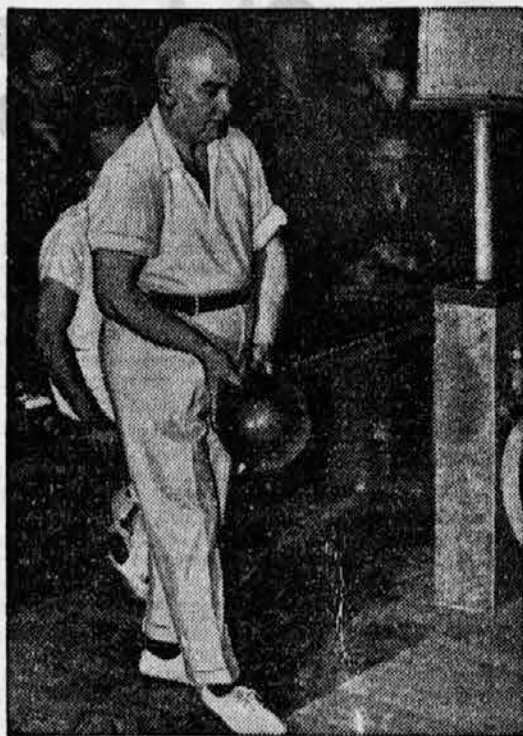
Ljudstvo jih pozna in jim ne bo moglo zaupati, niti verjeti njihovim poročilom.

Nove socialne naprave

Dasi smo prevzeli mestno gospodarstvo v popolnoma derutnem stanju in smo morali obrniti vso pozornost na plačilo dolgov ter varčevati z vsakim dinarjem, smo vendar začeli veliko reform na prosvetnem in socialnem polju in se nam je tudi potrdilo mnogo lepih rezultatov.

Nalprej smo dokončali Bežigraske šole, ki je skoro dve leti čakala v evrovem stanju svoje dovršitve, obrtnikom pa plačali račune. Ker smo uredili gospodarstvo pri mestni občini, smo dobili tudi kredit pri SUZOR-ju in dokončali šole in jo izročili njenemu namenu.

S tem smo rešili tudi vprašanje smodnišnice, ker smo nadomestili z doseženim posojilom oni denar, ki ga je prejšnja uprava najela sicer za smodnišnico, pa porabila za začetek zgradbe Bežigraske šole. Tako smo mogli pristopiti k nabavi novega

Svedski ministrski predsednik Per Albin Hanson na kegljišču.

prostora za zgradbo novih smodnišnic in se bo sedaj v kratkem lahko pristopilo k vprašanju preložitve smodnišnic z ljubljanskega polja in ves okraj se bo odprl prometu.

Nato smo se lotili razširitve Delavskega doma in začeli graditi ženski azil, ki je že zgrajen v temeljih in bo letos dokončan in izročen svojemu namenu. Delavskemu domu pa smo postavili novo upravo iz občinskega sveta, kateri vodijo upravo brezplačno po gospodarskih in socialnih vidikih. Prejšnji mestni svet se za to ni zanimal in je prepustil upravo mestnim uradnikom, ki so to delo vršili proti posebni nagradi, ki je bila razmeroma visoka in se je tudi tukaj po nepotrebnem trošil denar. Prihranke, ki smo jih s tem dosegli, smo pa porabili za zboljšanje hrane v delavski kuhinji.

Naša nadaljna skrb je bila mrliška veža. Vsa moderna mesta jo imajo. Ljubljanski mestni svet je že ponovno sklenil zidati jo, celo razpisali so že. A ni bilo denarja. Cele komisije so hodile v tujino študirati zgradbe mrliških vež. Izšli so za to nad 30.000 Din. Toda dalje niso prišli. Mi pa nismo nikogar poslali v tujino, saj imamo doma strokovnjake, ki imajo velik ugled po svetu. Naš mojster prof. Plečnik, ki nam dela najlepše načrte, nam je brezplačno napravil krasen načrt in po njem bomo napravili mrliško vežo, ki bo Ljubljani v čast in ponos ter bo najlepše služila pieteti do umrlih in bo lep prehod človeka preko kapelice v onostranstvo. Tudi za to smo dobili potrebni kredit in zdaj seja mestnega sveta je dokončno odločila zgraditev mrliške veže.

Naša ubožnica v Japljevi ulici je lepa ustanova. Toda za današnje razmere je mnogo premajhna. Zato bomo gradili dve novi ubožnici, eno v Šiški, drugo za Bežigradom. Sklenili smo pogodbo z Električno zadrugo v Sp. Šiški in za kupnino bomo zgradili ubožnico. Druga ubožnica pa bo za Bežigradom. Prejšnji režim je postavil samo temeljni kamen, dalje se ni povzpelo, ker je Mestna hranilnica, ki se je zavezala zgraditi to ubožnico, prišla v nemobilno stanje. Danes, ko postaja Mestna hranilnica zopet mobilna, bomo lahko spet prišli do tega, da bo izpolnila to svojo obljubo in bomo tako kmalu prišli do nove, lepe, moderne ubožnice.

Imamo v načrtu tudi nekaj novih otroških zavetišč. Današnja zavetišča so slaba in v ničemer ne zadostajo zahtevam otroških zavetišč. Otroško zavetišče mora biti tako, da ima otrok veselje do bivanja v njem. Prostori za sedanja zavetišča pa so povsem neprimerni, dasi plačujemo po raznih domovih zanje nesorazmerno visoke najemnine.

Otroci po cestah so veliko vprašanje naših dni. Čez leta bo to breme še hujše. Zato je treba že danes, pravočasno, poskrbeti, da se to breme bodoči generaciji olajša. Treba je dati tem otrokom dobro vodstvo in vzgojo, da bodo postali vredni člani človeške družbe. Zato bomo v bodoče zgradili več otroških zavetišč. Ta denar se bo gotovo najbolje rentiral. V prihodnjih proračunih tega nikakor ne smemo prezreti.

Ljubljanski tramvaj

Težko skrb nam povzroča ljubljanski tramvaj, ki prinaša mestni občini letno milijonske izgube in povzroča zastanek plačil tudi pri drugih mestnih podjetjih, zlasti mestni elektrarni. Dočim prinaša tramvaj po drugih mestih milijonski

dobiček in pomaga reševati mestne finance, je naš tramvaj baš največja ovira, da ne moremo in tudi ne bomo mogli v doglednem času urediti mestnih financ.

O mestnem tramvaju sem govoril tudi na zadnjem zborovanju v »Unionu« pred enim mesecem in povedal, da so zginili iz pisarne akti in računi za dobavo materiala, tako da je danes vsaka kontrola nemogoča, in pozval tiste, ki so spise vzeli, da stvar pojasnijo. Ta apel je imel svoj uspeh. Stvar je bila sledeča:

Leta 1933 je družba nabavila 2 jeklena usmerjevalca in ta nabava je bila ostro kritizirana, češ da so bili računi predrago plačani. Zato je zahteval gospod inženjer Bevc, ki je bil član uprave, da se mu izroče ponudbe za te usmerjevalce, da jih pregleda. Družba mu je izročila konec februarja 1934 poziv na tt. Brown-Boveri, A. E. G. Union in Siemens za ponudbe z vsemi pogoji dobave, dalje ponudbe teh tt. in naročilnico tt. Siemens.

Gospod inž. Bevc teh spisov ni vrnil od februarja 1934. Kljub ponovnim zahtevam: Spomladu leta 1936 je ravnateljstvo družbe rabilo te spise zaradi zamenjave olja. Ker jih ni bilo, je pozvalo g. inž. Bevc, da spise vrne, pa jih ni vrnil kljub ponovnim urgencam. Izjavil je, da jih nima, da so mogoče pri g. dr. Fetičihu ali g. Tavčarju. Ravnateljstvo je nato pozvalo oba gospoda, da izročita spise, ako jih imata. Gospod dr. Fetičih je odgovoril negativno, g. Tavčar pa ničesar. Spisov skratka ni bilo nazaj.

Zato je bil opravičen moj javni apel na zadnjem zborovanju, naj se pojasni, zakaj so šli ti spisi iz pisarne in zakaj se ne vrnejo.

Ta javen apel pa je imel takoj uspeh. Četrty dan po tem shodu je gospod inž. Bevc sporočil, da je te ponudbe in naročilnico našel in naj ravnateljstvo pošlje ponje, kar je tudi storilo.

Zanimalo bi me sedaj, kakšen je bil rezultat tako dolge preiskave o tej nabavi jeklenih usmerjevalcev. Besedo imajo gospodje, ki so to zadevo tako dolgo proučevali.

Uredili smo že v teku enoletne dobe občinske uprave mnogo težkih gospodarskih vprašanj, vprašanje ljubljanskega tramvaja je brezdvomno eno najtežjih in najbolj bolečih za ljubljanske finance in ljubljanske davkoplačevalce. Zato smo se lotili tudi študija tega vprašanja in prišli do zaključka, da ga moramo rešiti in tudi kmalu rešiti. Prejšnja uprava ga je hotela rešiti na ta način, da bi terjatev mestne občine napram SMD spremenila v delniški kapital te družbe 20 milijonov. Mi smo pa mnenja, da bi taka sprememba občini prav nič ne koristila, marveč le delničarji tt. Siemens, ker bi izgubljeni delniški kapital na ta način oživel in to le na stroške mestne občine. Za povšek glavnice pa bi še občina morala plačati takso po 300.000 din. Mi smo nasprotnega mnenja, da bi k ogromnim izgubam tramvaja morala enako in sorazmerno prispevati oba delničarja, t. j. mestna občina in tt. Siemens, ki je bila tudi enako po svojih odličnih zastopnikih udeležena pri vodstvu tramvaja in mora zato tudi sodegovarjati za izgube pri tramvaju.

Zato smo se odločili, da bomo, ako ne dobimo primerne uvidevnosti in dobre volje za mirno ureditev vprašanja tramvaja pri naši delničarji tt. Siemens, prisiljeni poslužiti se skrajnih sredstev in napovedati konkurz ter izročiti vse spise in bilance sodišču, da ono izreče o tem svoje mnenje.

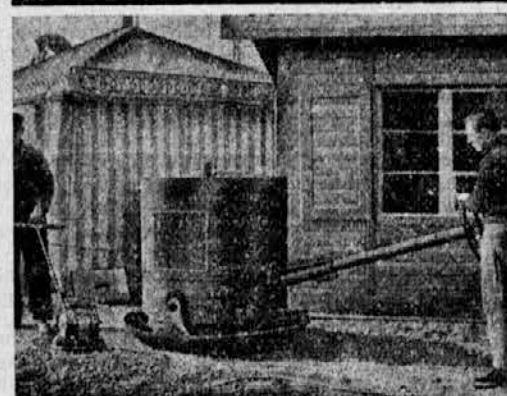
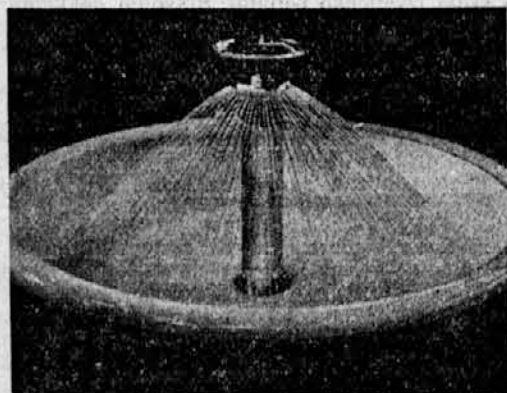
Radio

Programi Radio Ljubljana

Sreda, 10. marca: 12. Ob modrih vodah havajskih (plošče) 12.45 Vreme, poročila — 13. Čas, spored, obvestila — 13.15 Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po željah) — 14. Vreme, borza — 18. Mladinska ura: Od lova do prodaje slankov (g. Alojzij Peterlin) — 18.20 Terarij I. (g. Miroslav Zor) — 18.40 Slovenski gorski vodniki (g. dr. A. Mrak) — 19. Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nae. ura: O avtorskem pravu (dr. Julij Albini iz Zagreba) — 19.50 Sah — 20. Skladbe iz časopisa »Glasbena Zora«: Akademski pevski kvintet — 20.40 Komunistične (plošče) — 21.10 I. ura moderne francoske klavirske glasbe. Predava in izjava na klavirju prof. L. Škerjanc — 22. Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Cimermanov trio (gg. Ivan Cimerman, harmonika, Oton Farnik, violina, Ivan Bajde, kitara).

Drugi programi

Sreda, 10. marca: Belgrad: 19.50 Klavirska sonata — 20.30 Humoriistični časopis — Zagreb: 20.30 Ljubljana — Dunaj: 20.40 Vojaška godba — 22.45 Preno iz Milana (Manon) — Budimpešta: 19.30. Flotowa opera »Marta« — Trst-Milan-Lipsko: 21. Maasnetova opera »Manon« — Rim-Bari: 17.15 Komorna glasba — 21. Igra — 22.20 Laska glasba — Praga: 20.05 Simfonični koncert — Varšava: 19.55 Laska glasba — 21. Chopinove klavirske skladbe — 21.30 Bachove kantate — 22.15 Laska glasba — Vratislava: 21.10 Radjaska ekspedicija v Turčijo — Frankfurt: 20.45 Vojaška godba — Stuttgart: 21.15 Klavirski koncert — Solten: 20.35 Schubertova masa — Strassbourg: 21.30 Pariški nacionalni orkester — Paris Radio: 21.45 Lazarijeva spevoigra »La Leprouse«

S tehniške razstave v Lipskem: Dinamični valjar (zgoraj); umivalnik, ki ga bodo rabili v vojaških kasarnah (spodaj levo), in priprava za vrtnanje, podobna strojnici (desno)

J. Jurca:

15

Beg čez Azijo

Kar je prišel Bosanec Uskić in mi povedal, da je Modrijan ustrelen. Toliko, da se mi ni vrtilo pred očmi. Stel sem v izbo, kjer se mi je nudil žalosten prizor. Modrijan je ležal v krvi na tleh in in se zvijal v strašnih bolečinah. Poleg njega je stal preplašeni Slovak Maksinko. Kaj se je zgodilo?

Takoj sta prihitela oba štabna zdravnika Niedermayer in Becker. Na mojo največjo žalost sta ugotovila, da ni nobene pomoči več, ker ima čreva prestreljena. Od tuge se mi je krčilo srce. Zvedel sem, da ga je po nesreči ustrelil Maksinko. Čistila sta puške. Modrijan je sključen čepel na tleh in si dal opraviti pri petelinu. Za njim je stal Maksinko, ki je pozabil, da ima magazin že v jarku. Brezskrbno je sprožil in strel je tako nesrečno zadel Modrijana, da se mu je obetala smrt.

Revež me je bilo gledal, kot bi me prosil, naj mu pomagam. Tolažil sem ga, da morda ni tako hudo. »Oh, Janez! Ti poznaš Nemce! Ne bodo me hoteli vzeti s seboj! Bojim se celo, da me bodo zastrupili! Ne boj se, jaz te ne bom zapustil in tudi nič žalega ti ne bo nihče storil, dokler imam jaz puško! Ob petih popoldne je v groznih bolečinah izdihnil. Ostal sem sam, brez človeka, na katerega bi se lahko zanesel. Davi sva si še prisegala zvestobo do zadnjega diha. Zdaj je Modrijan rešen trpljenja tega sveta! Upam, da mu bo Bog odpustil grehe in ga vzel k sebi.

Zvečer smo ga pokopali. Sam major mu je govoril v slovo. Zal mu je bilo, da je po tolikih nevarnih bojih s sovražniki moral pasti od krogle lastnega prijatelja! — Jaz sem zbil lesen križ in mu ga za slovo položil na prsa. Potem so mu pa težke tuje grude nametali na junaška prsa.

Vasi Rabat bi se reklo po naše Slaba pot. In res je bila to zelo slaba pot! Zjutraj, ko smo imeli oditi, sem odšel po svojega konja. Toda ni ga bilo

več! Vprašal sem Čeha, ki je ponoči stražil, kje je moj konj. »Ne vem! Ponoči je nekdo v največjem diru bežal tod mimo. Niti na misel mi ni prišlo, da bi bil to naš konj!« Torej sem sedaj še ob konja! Zadržanje, kar mi je bilo še ljub, je izginilo. Zdaj mi tudi za življenje ni več! Vzel sem puško in odšel na Modrijanov grob. Tam sem se vrgel na zemljo, ki je pokrivala ostanke meni tako ljubega tovariša.

Daleč je bil že konzul s svojo razbito karavano, ko sem jaz še vedno klečal na gomili. O, naj le pridejo razbojniki! Pokažem jim, kdo se ne boji umreti! — Ko je konzul videl, da nočem za njim, mi je poslal Perza z mulo, z naročilom, da moram takoj za njimi, ker se mi samemu lahko pripeti kakšna nesreča. Boji se zame? Ne zame, zase se boji! Ker sem bil do ekrajnosti telesno in duševno strl, sem sedel na mulo, ki jo je Perz priganjal, da bi prej došla karavana.

Meni je bilo, kot bi mi srce otrpnilo. Za nobeno reč se nisem več zmenil. Če sem dobil jesti, je bilo dobro, če nisem, tudi dobro. Kje smo, kam gremo, kako se ta ali ona vas imenuje, me ni več zanimalo. Knjigo, v katero sem zapisoval dogodke in zanimivosti, so razbojniki s konjem vred vzeli. Izgubil sem prijatelja in konjička, danes ali jutri še sam kje počijem.

Perzijski razbojniki nas zopet napadejo — Beg iz izpodkopanega obzidja karavanseraja — Zlato in srebro se razdeli med posadko — Razbojniki me ujamejo in oropajo — Nenadni prihod nagih skelotov, ki me slečejo do nagega

Novica, da gredo za nami razbojniki, se je vedno bolj širila. Nekega večera smo prišli do vasi, ki jo je istakot obdajal močan zid. Tik vasi je stal majhen karavanseraj, v katerega smo se namenili. Bogati Perzi, ki so nas spremljali, pa so rajši odšli v vas. Komaj smo se zgnzeli na dvorišču, je že pridrlo polno Perzov, ki so hoteli udrči skozi vrata. Konzul, ki je bil zelo previden, je postavil takoj, ko smo stopili v karavan-

seraj, stražo. Naši vojaki so morali sedaj s silo nastopiti, da so odbili naval.

Mene je zvečer naprosil štabni zdravnik Becker, naj grem v vas pogledat, če bi se dobilo kaj živila. Kako sem se zavzel, ko so bile že vse trgovine zaprte, in to, ko še ni popolnoma legel mrak na zemljo! Kaj takega pri Perzih ni v navadi! Potrkal sem na planke neke trgovine. Vrata so se odprla in trgovce me je vprašal, kaj želim. »Imaš kruha?« — »Ne!« — »Kaj pa imaš?« — »Samo dateljine!« — »Dobro, daj mi jih za pet karant!« — Komaj sem prestopil prag, je že zaprl za menoj. Ljudje so nekako skrivnostno šepetali med seboj. Bil sem prepričan, da so tukaj skriti razbojniki. Ko sem potem odšel skozi ulico, so prišli po drugi ulici, ki je moja križala, trije Perzi s puškami. Mene niso zapazili in so se zato na glas menili: »Vsega imajo še dosti: konj, mul, denarja in puške!«

Ko sem prišel v karavanseraj, sem povedal to zgodbo Beckerju.

»Če bi nas mislili napasti,« je menil, »bi nas bili takoj, ko smo prišli sem, ne pa zdaj, ko smo že v zavetju. To že ne bo držalo!«

»Kdo ve, kaj mislijo prebrisani Perzi,« sem dejal in izpodbajal njegove pomisleke. »Morda imajo še boljše načrt, kot so ga imeli zadnjič!« »Ne, ne, jaz tega ne verjamem!«

Legli smo k počitku kar na streho seraja. Tudi Becker je spal tu. Nenadoma nas je ponoči zbudilo močno streljanje po vasi. Skočili smo pokonec in pograbili puške. Okrog seraja je bilo mirno, le po vasi je divjal ljut boj. Proti jutru se je vse pomirilo. Treba bi bilo že oditi, toda bogatih Perzov, ki so bili vedno prvi, danes še ni bilo.

Povelje konzulovo je bilo, naj se vrata odpro in naj nekaj volakov odide, kot da hočemo odpotovati. Kakor hitro so iz vasi opazili, da so se odprla vrata, že se je vsula z vseh strani toča krogel. Mi smo z zidovja pri strelnih linah imeli

lep razgled. Zdaj, ko so ustrelili, so se že izdali, kje so. Čakajte, mi vam bomo že pokazali! Imeli smo daljnogled in dobre puške. Eden je dobro pazil, a drugi je streljal, čim je dobil pravi cilj. Ko je bil vsak strel siguren, pa vžgij po njih! Razbojniki so morali imeti velike izgube, dočim ni bil od naših nihče ranjen.

Bili smo brez živeža in brez vode, in bi se nasposled le morali udati. Kako si pomagati? Tri strani našega zidovja so bile od razbojnikov zasledene, le četrti ne. Waldman si je tedaj zmisli, da bi na tej strani zid izpodkopali. Toda kako? Debel je bil tam, kjer je bil zid najtanjši, čez tri metre.

»Vztrajnost mora zmagati,« smo si rekli. Ves dan smo kopali. Sveda smo se menjavali. Eni smo streljali, drugi pa kopali in obratno. Zvečer smo že imeli brez lopat in krampov izkopano tako veliko luknjo, da so lahko stopali skozi njo konji in mule. In vendar smo kopali zgolj z bajonet!

Pred odhodom nas je konzul zbral in je dal potrebna povelja. »Nihče ne sme po poti streljati! Šli bomo tako tiho, da nas razbojniki ne bodo čuli. Ne smemo ne kaditi in še manj govoriti! Potrebujem tri pogumne ljudi, ki bodo tu notri toliko časa, da bo vsa karavana zunaj!«

Oglasil sem se jaz, neki Ukrajinec in poročnik Fasling. Medtem so vsi hiteli iz seraja. Ko so bili že vsi zunaj, smo jo tudi mi trije ubrali. Nekaj sto korakov proč mi je pribrežala iz nekega jarka krogla mimo ušes. »O, ti tiček, ti mi pa ne ubežiš!« Fasling in Ukrajinec sta se zleknila na konja in zbežala, jaz sem pa predrežnju vrnil pozdrav. Nič več ni streljal, gotovo mu je bilo žal, da je sploh ustrelil. Ko smo prišli zopet skupaj, me je vprašal Fasling, kakšno neumnost sem napravil, ko sem streljal. »Nisem prvi! Strel je strel podoben, zato nisem jaz nič izdal! Nasprotno, morda bi razbojnik napravil cel kralval s svojim pihavnikom, če bi ga jaz ne prisilil k molku!«